

บทที่ ๕
ทฤษฎีขั้นพื้นฐาน

๕.๑ สมการที่ใช้ในการคำนวณหาพลังงานไฟฟ้า

ในการคำนวณหาปริมาณไฟฟ้าที่จะสามารถผลิตออกมาโดยใช้พลังน้ำนั้น มีผลมาจากสมการอันแสดงถึงความสัมพันธ์ ระหว่างปริมาณน้ำ Q กับความต่างระดับของน้ำหน้าเขื่อนและท้ายเขื่อน H จากความสัมพันธ์อันนี้ จะทำให้คำนวณหาพลังงานของน้ำ ซึ่งสามารถแสดงได้ในหน่วยของกิโลวัตต์ (Horse Power), และ Kilowatts ได้ดังสมการต่อไปนี้

$$P(\text{hp}) = \frac{Q \cdot H \cdot w \cdot e}{๕๕๐} \dots\dots\dots(๑)$$

$$P(\text{kw}) = \frac{Q \cdot H \cdot w \cdot e}{๗๓๗} \dots\dots\dots(๒)$$

ในเมื่อ	P(hp)	เป็นพลังงาน ซึ่งมีหน่วยเป็นกิโลวัตต์
	P(kw)	เป็นพลังงาน ซึ่งมีหน่วยเป็นกิโลวัตต์
	Q	เป็นปริมาณน้ำที่ไหลผ่านกังหันน้ำ มีหน่วยเป็นลูกบาศก์ฟุต/วินาที
	H	เป็นความต่างระดับของน้ำหน้าเขื่อนและท้ายเขื่อน มีหน่วยเป็นฟุต
	w	เป็นน้ำหนักต่อหน่วยปริมาตร มีหน่วยเป็นปอนด์ต่อลูกบาศก์ฟุต
	e	เป็นประสิทธิภาพรวม (Overall efficiency)
	๕๕๐	เป็นจำนวนพลังงาน เป็นฟุต - ปอนด์ ต่อ วินาทีซึ่งเทียบเท่าหนึ่งกิโลวัตต์
	๗๓๗	เป็นตัวหาร ซึ่งเปลี่ยนพลังงานจากฟุต - ปอนด์ ต่อวินาทีให้เป็นกิโลวัตต์

และถ้าให้ w มีค่า ๖๒.๕ ปอนด์ต่อลูกบาศก์ฟุต แล้วเราจะได้สมการใหม่ดังนี้

$$P(\text{hp}) = \frac{Q \cdot H \cdot e}{๔.๔} \dots\dots\dots(๓)$$

$$P(\text{kw}) = \frac{Q \cdot H \cdot e}{๖๖.๔} \dots\dots\dots(๔)$$

และถ้าสมมติว่า ประสิทธิภาพรวมโดยเฉลี่ยของกังหันน้ำ และเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ติดตั้งเป็น ๘๘ % แล้ว สมการจะกลายเป็นดังนี้

$$P(\text{hp}) = \frac{Q \cdot H}{75} \dots\dots\dots(๕)$$

สูตรนี้จะสามารถใช้คำนวณหา พลังงานของน้ำ โดยประมาณออกมาเป็นกำลังม้าไค้ทันที

๕.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการหาพลังงานไฟฟ้าของเขื่อนกั้นน้ำ ซึ่งกั้นแม่น้ำโคแม่น้ำหนึ่งโดยใช้วิธี Run off River Plant กล่าวคือไม่มีอ่างกักเก็บน้ำ เรามีวิธีหา โดยอาศัยการเก็บข้อมูลจากปริมาณน้ำ และระดับแตกต่างของน้ำเหนือเขื่อนและท้ายเขื่อน แล้วนำมาวิเคราะห์ก็จะสามารถเขียนเป็นกราฟไค้ดังต่อไปนี้

- ๕.๒.๑ Hydrograph
- ๕.๒.๒ Stage Discharge Curve
- ๕.๒.๓ Flow Duration Curve
- ๕.๒.๔ Net Head Curve
- ๕.๒.๕ Power Curve

๕.๒.๑ Hydrograph เป็นกราฟซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำ ที่ไหลผ่านสถานีวัดน้ำ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความลึก (depth or stage) กับเวลาในรอบหนึ่งปี ซึ่งเราสามารถสร้างกราฟนี้ไค้ดังต่อไปนี้

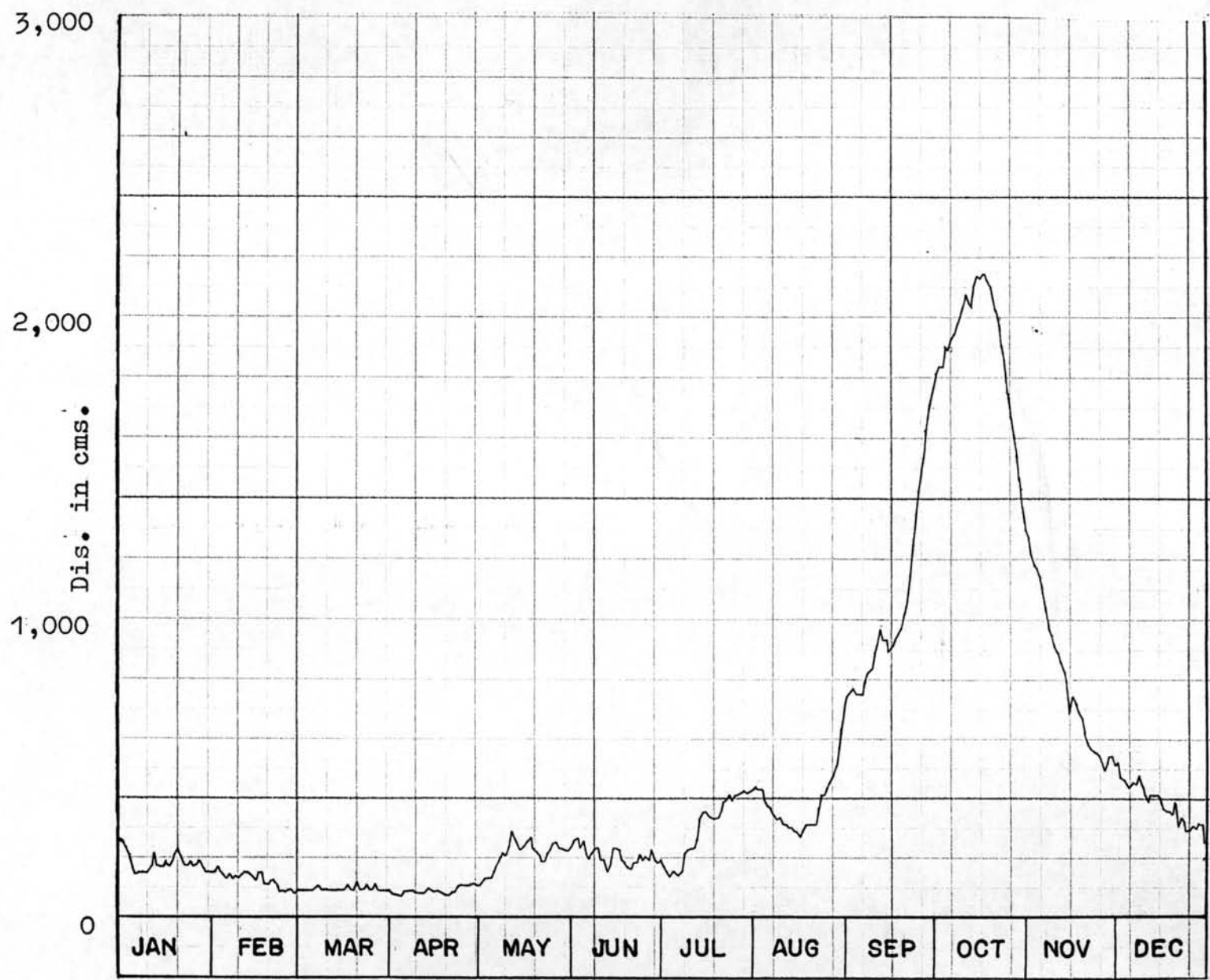
ทำการวัดค่าปริมาณการไหลของน้ำที่ control section โดยวัดทุก ๆ วัน นำค่าปริมาณการไหลของน้ำนั้นมา plot กราฟกับเวลา ในรอบหนึ่งปี จะไค้กราฟที่เรียกว่า Hydrograph ดังรูปที่ ๕ - ๑

จากกราฟนี้ จะทำให้เราทราบว่า ที่ปริมาณการไหลของน้ำ ค่าหนึ่งค่าหนึ่งจะมีระยะเวลาการไหลอยู่ที่วันในรอบหนึ่งปี ซึ่งจะสามารถนำไปสร้างกราฟที่เรียกว่า Flow Duration Curve ไค้ต่อไป และประโยชน์ของ Hydrograph นี้ยังจะมีอีกหลายประการไค้แก่

๑. ทำให้เราทราบว่า ในช่วงระยะเวลาใดของรอบปีที่มีปริมาณการ -
ไหลของน้ำน้อย หรือมากเกินไปจนไม่สามารถจะทำการเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้

๒. ทำให้เราทราบว่าในแต่ละปีนั้นจะมีปริมาณน้ำทั้งหมดในรอบปีมาน้อย
เท่าไร

๓. สามารถนำไปสร้าง Mass Curve ได้ จากการนำค่าปริมาณ -
น้ำที่ไหลผ่าน สถานีวัดน้ำตั้งแต่เริ่มวัด plot กับเวลา จนถึงเวลาที่ต้องการ

Time (day)

รูปที่ ๕-๑ แสดง HYDROGRAPH ค่าเฉลี่ย ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๑) ที่เรือนเจ้าพระยา

วันที่	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน
๑	๒๕๙.๕	๑๔๑.๕	๕๐.๑	๘๐	๑๑๘	๒๕๗.๗
๒	๒๕๖.๕	๑๖๔.๘	๕๐.๕	๗๙.๑	๑๓๓.๘	๒๖๐.๐
๓	๒๓๗.๕	๑๕๖.๕	๘๘.๘	๗๙.๑	๑๓๗.๕	๒๖๘.๓
๔	๒๐๗.๕	๑๕๐.๕	๘๘.๘	๗๘.๘	๑๓๐.๘	๒๕๓.๑
๕	๑๖๖.๑๗	๑๓๐.๘	๕๐.๓	๘๖.๓	๑๕๙.๕	๒๑๖.๒
๖	๑๔๑.๖	๑๔๑.๖	๕๙.๐	๘๖.๑	๑๖๘.๗	๑๙๙.๐
๗	๑๔๗.๑	๑๒๙.๘	๑๐๖.๗	๘๘.๓	๒๐๑.๑	๒๑๘.๘
๘	๑๔๖.๗	๑๓๘.๕	๙๒.๕	๘๗.๐	๒๑๘.๑	๒๒๘.๕
๙	๑๕๓.๗	๑๓๑.๓	๙๕.๗	๘๖.๐	๒๐๘	๒๓๑.๒
๑๐	๑๔๕.๐	๑๕๐.๐	๙๗.๕	๘๑.๑	๒๓๗	๑๙๓.๒
๑๑	๑๗๖.๗	๑๕๖.๕	๘๘.๑	๘๑.๑	๒๘๓.๑	๑๙๗.๐
๑๒	๒๑๖.๑	๑๕๖.๐	๘๖.๕	๘๒.๗	๒๖๐.๓	๑๕๙.๕
๑๓	๑๗๖.๗	๑๓๙.๓	๘๕.๗	๙๗.๗	๒๕๕.๓	๑๗๗.๗
๑๔	๑๗๘.๘	๑๖๖.๕	๘๕.๕	๙๕.๑	๒๒๘.๐	๒๒๗.๕
๑๕	๑๗๘.๕	๑๖๖.๓	๙๘.๖	๘๖.๘	๒๓๗.๓	๒๓๗.๕
๑๖	๑๘๕.๓	๑๕๕.๓	๙๒.๑	๘๕.๑	๒๕๘.๓	๒๖๘.๒
๑๗	๑๗๒.๘	๑๕๙.๖	๑๐๖.๑	๘๑.๐	๒๖๑.๓	๑๙๓.๓
๑๘	๑๘๑.๑	๑๑๐.๕	๙๗.๐	๗๙.๑	๒๓๖.๗	๑๘๗.๗
๑๙	๒๐๕.๓	๑๑๖.๐	๙๘	๗๘.๘	๒๖๑.๒	๑๗๖.๗
๒๐	๒๒๕.๑	๑๒๑.๑	๑๑๘.๗	๗๘.๘	๒๐๕.๐	๑๖๐.๕
๒๑	๒๐๒.๖	๑๒๘.๕	๘๘.๑	๘๑.๓	๑๘๘.๐	๑๘๑.๘
๒๒	๑๗๕.๘	๑๑๘.๓	๙๗.๖	๘๗.๘	๑๘๙.๐	๑๘๘.๗
๒๓	๑๗๓.๓	๘๗.๑	๑๐๓.๓	๑๐๐.๑	๒๑๓.๐	๒๐๖.๒
๒๔	๑๘๗.๓	๘๗.๑	๙๕.๑	๑๐๗.๓	๒๒๑.๕	๑๙๙.๓
๒๕	๑๖๙.๐	๘๑.๗	๙๘.๓	๑๐๘.๗	๒๕๗.๘	๒๐๖.๗
๒๖	๑๗๗.๕	๘๗.๘	๑๐๘.๓	๑๑๑.๗	๒๕๓.๕	๑๙๗.๘
๒๗	๑๘๙.๖	๙๑.๑	๙๑.๑	๑๑๘.๗	๒๓๓.๓	๒๒๖.๘
๒๘	๑๖๖.๑	๘๐.๖	๘๗	๑๑๓.๓	๒๓๓.๐	๑๙๖.๗
๒๙	๑๕๒.๓	๙๐	๘๖.๓	๑๐๖.๗	๒๖๖.๓	๑๘๙.๐
๓๐	๑๕๘.๕		๘๘.๗	๑๐๘.๘	๒๖๘.๒	๑๙๒.๓
๓๑	๑๕๕.๑		๘๕.๕		๒๓๖.๒	

ตารางที่ ๕-ก แสดงปริมาณการไหลของน้ำ (ม^๓/วินาที)

โครงการขัณฑ์ - ป่าสัก

ปตร. เขื่อนเจ้าพระยา

ค่าเฉลี่ยน้ำปี พ.ศ. ๒๕๑๖, ๒๕๑๗, ๒๕๑๘, ๒๕๑๙, ๒๕๒๐, ๒๕๒๑

วันที่	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม
๑	๑๓๓.๘	๔๔๐.๕	๓๔๑.๓	๑,๘๑๐.๘	๑,๒๓๒.๓	๕๒๒.๓
๒	๑๕๖.๘	๔๒๖.๘	๓๕๓.๒	๑,๘๒๕.๓	๑,๒๑๔.๒	๓๔๓.๘
๓	๑๓๙.๒	๔๒๒.๕	๓๓๓.๕	๑,๘๓๒.๕	๑,๑๕๒.๒	๔๖๒.๕
๔	๑๔๙.๓	๓๙๙.๓	๓๕๖.๕	๑,๙๐๐.๕	๑,๑๖๘.๓	๔๔๙.๒
๕	๑๔๓.๐	๓๓๓.๐	๓๕๕.๓	๑,๘๕๒.๓	๑,๑๔๓.๘	๔๓๙.๐
๖	๑๕๖.๐	๓๖๘.๓	๓๕๖.๓	๑,๘๒๓.๓	๑,๑๐๓.๒	๔๕๙.๓
๗	๑๕๐.๘	๓๕๕.๘	๓๙๕.๓	๑,๙๔๓.๓	๑,๐๒๓.๓	๔๕๐.๓
๘	๒๑๙.๒	๓๓๑.๘	๔๒๖.๕	๑,๙๓๓.๕	๙๓๑.๓	๔๖๒.๕
๙	๒๒๐.๒	๓๓๓.๐	๔๓๙.๓	๑,๙๕๒.๓	๙๕๓.๘	๔๔๕.๕
๑๐	๒๒๙.๐	๓๑๕.๓	๔๔๕.๐	๒,๐๓๕.๐	๙๑๙.๐	๔๑๐.๘
๑๑	๒๓๑.๓	๓๐๘.๓	๔๑๘.๒	๒,๐๓๓.๓	๘๙๘.๓	๓๙๓.๐
๑๒	๒๕๙.๐	๓๐๑.๘	๔๖๖.๐	๒,๐๕๐.๓	๘๖๒.๓	๔๑๕.๐
๑๓	๓๒๖.๐	๓๐๒.๐	๔๓๒.๓	๒,๐๓๙.๓	๘๒๙.๘	๔๑๕.๘
๑๔	๓๔๘.๒	๒๙๙.๐	๔๒๘.๕	๒,๑๐๒.๘	๗๙๓.๒	๔๑๕.๐
๑๕	๓๑๕.๘	๒๘๓.๓	๔๙๒.๘	๒,๑๓๙.๕	๖๙๑.๒	๔๐๒.๘
๑๖	๓๖๖.๐	๒๖๙.๘	๔๑๕.๓	๒,๑๓๘.๒	๗๔๙.๕	๓๓๓.๓
๑๗	๓๓๘.๓	๒๘๙.๓	๔๓๘.๒	๒,๑๕๒.๘	๗๒๙.๐	๓๖๑.๓
๑๘	๓๓๘.๘	๓๐๙.๕	๔๕๐.๒	๒,๑๒๕.๓	๖๙๒.๕	๓๖๓.๓
๑๙	๓๓๖.๓	๓๑๓.๘	๔๖๘.๐	๒,๑๐๕.๓	๖๖๘.๐	๓๕๕.๓
๒๐	๓๕๓.๒	๓๑๖.๐	๑,๐๑๒.๓	๒,๐๖๒.๐	๖๒๓.๕	๓๙๙.๒
๒๑	๓๘๓.๘	๓๑๘.๒	๑,๐๕๓.๒	๒,๐๒๐.๒	๕๘๙.๘	๓๐๑.๕
๒๒	๓๙๘.๓	๓๖๕.๘	๑,๑๕๕.๓	๑,๙๖๙.๐	๕๓๓.๕	๓๓๒.๐
๒๓	๔๐๖.๘	๔๐๖.๒	๑,๒๕๕.๐	๑,๙๐๖.๐	๕๖๓.๐	๓๒๓.๓
๒๔	๓๙๖.๓	๔๑๑.๒	๑,๓๑๑.๕	๑,๘๕๙.๘	๕๕๙.๓	๒๙๑.๓
๒๕	๔๐๓.๓	๔๓๓.๕	๑,๒๕๕.๒	๑,๗๕๓.๓	๕๔๒.๓	๒๙๘.๓
๒๖	๔๑๒.๓	๔๕๓.๐	๑,๔๕๐.๕	๑,๖๓๑.๘	๕๐๓.๐	๓๑๖.๒
๒๗	๔๑๘.๒	๔๓๘.๓	๑,๕๕๕.๓	๑,๖๑๓.๓	๕๒๐.๐	๓๐๖.๕
๒๘	๔๒๒.๒	๕๐๖.๘	๑,๖๒๕.๕	๑,๕๔๓.๘	๕๔๐.๘	๓๑๓.๒
๒๙	๔๑๘.๐	๕๓๐.๓	๑,๗๑๑.๐	๑,๔๖๒.๘	๕๓๙.๒	๓๑๒.๓
๓๐	๔๒๐.๕	๖๓๘.๕	๑,๗๕๐.๓	๑,๓๓๙.๕	๕๒๑.๒	๒๕๙.๘
๓๑	๔๒๙.๓	๓๐๖.๐		๑,๒๙๓.๕		๒๕๒.๐

๕.๒.๒ Stage Discharge Curve เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความลึก (หรือ Elevation ของระดับน้ำ) กับปริมาณการไหลของน้ำในลำน้ำใด ลำน้ำหนึ่งที่ control section ซึ่งเราสามารถสร้างกราฟนี้ได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

ที่ระดับความลึกค่าหนึ่งของ control section เราสามารถหาค่า - ปริมาณการไหลของน้ำได้ โดยใช้ current meter วัดความเร็วของน้ำที่ระดับ ค่า ๆ กัน (๐.๒ d และ ๐.๔ d) และที่ระดับความลึกนี้หาพื้นที่หน้าตัดของ - control - section จาก สมการ $Q = A.V.$

- ซึ่ง Q = ปริมาณการไหลของน้ำ , ฟ^๓/วินาที
- A = พื้นที่หน้าตัดของ control section , ฟ^๒
- V = ความเร็วเฉลี่ยของกระแส , ฟุต/วินาที

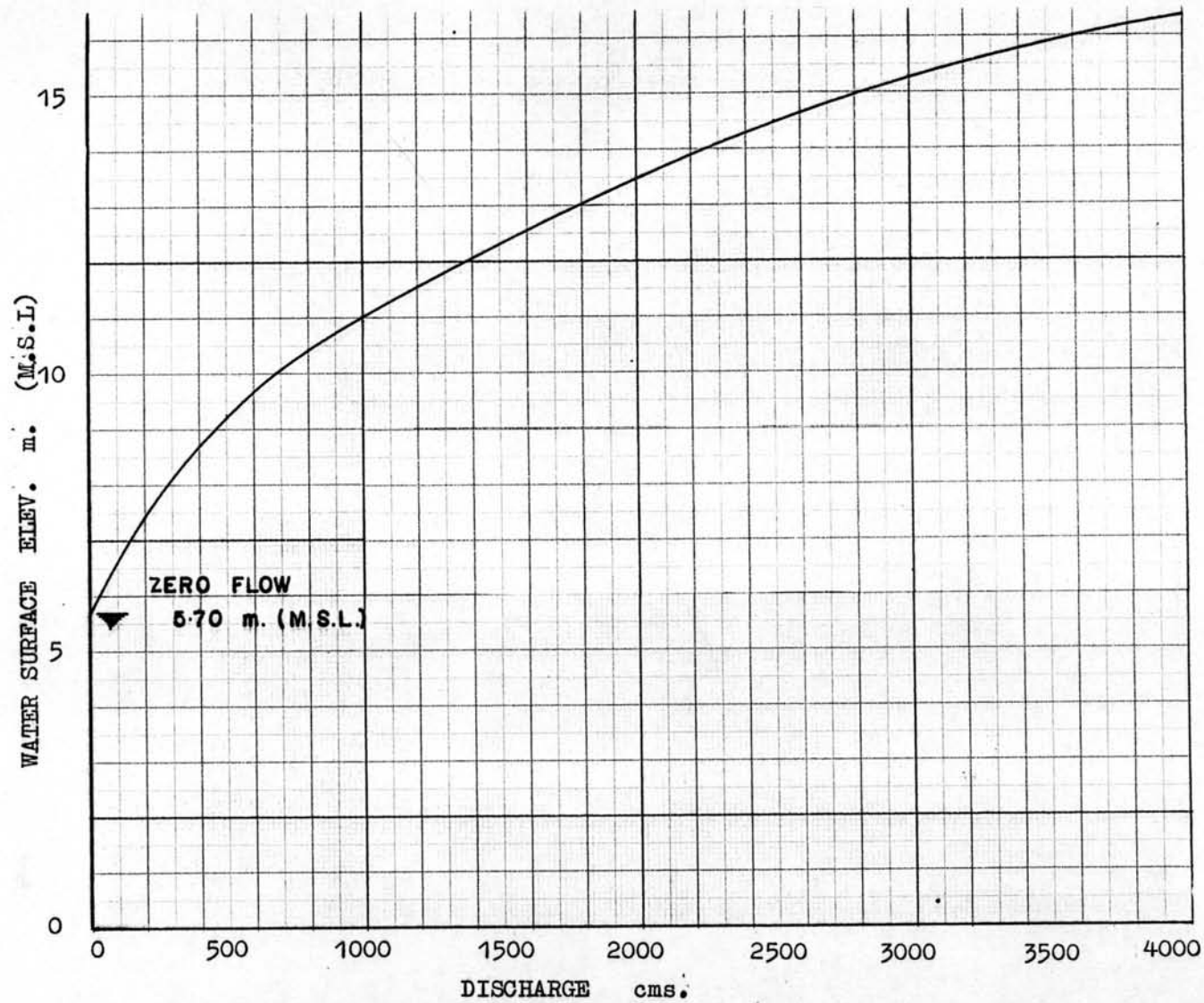
ทำให้เราสามารถหาค่าปริมาณการไหลของน้ำออกมาได้ ในแต่ละค่าของความลึก อาศัยสูตรทางวิชา Hydraulics ทั่ว ๆ ไปเช่นจาก Manning formulaซึ่ง กำหนดให้

- $Q = \frac{1.49}{n} AR^{2/3} S^{1/2}$
- ซึ่ง Q = ค่าปริมาณการไหลของน้ำ , ฟ^๓/วินาที
- A = พื้นที่หน้าตัดที่ control - section , ฟ^๒
- R = Hydraulic Radius , ฟุต
- S = Slope ของเส้น Energy grade line
- n = ค่า Manning 'n' , ฟ^{๑/๖}

ซึ่งเมื่อทราบค่าปริมาณการไหล (Q) พื้นที่หน้าตัดของลำน้ำที่ control - section (A) ค่า R และค่า S ซึ่งถือว่า เท่ากับค่า S_0 (Slope ของผิวน้ำ - เพราะว่าเป็นปกติแล้ว Velocity head จะมีค่าน้อยมาก) ทำให้สามารถคำนวณหาค่า

Manning (n) ออกมาได้ ดังนั้นเมื่อเรารู้ค่าความลึกและถือค่า Manning (n) และ S คงที่แล้ว เราก็สามารถคำนวณหาค่าปริมาณการไหล (Q) ออกมาได้ในท่านองเดียวกัน เมื่อทราบค่าปริมาณการไหล (Q) ก็จะสามารถคำนวณหาค่าความลึกได้จากค่าปริมาณการไหล (Q) นำมา plot กราฟกับความลึกเราจะได้กราฟที่เรียกว่า Stage - Discharge Curve ดังรูปที่ ๕ - ๒

จากกราฟนี้จะทำให้เรารู้ว่า ที่ความลึกที่กำหนดให้ซึ่งได้มาจากผลต่างของ Elevation ฝิวน้ำกับ Elevation ของท้องคลองจะมีค่าปริมาณการไหลของน้ำเป็นเท่าไร ซึ่งทำให้สะดวกแก่การจะหาปริมาณการไหลของน้ำในลำน้ำใด ลำน้ำหนึ่ง ออกมาได้ทันที เมื่อทราบค่าความลึกของน้ำ

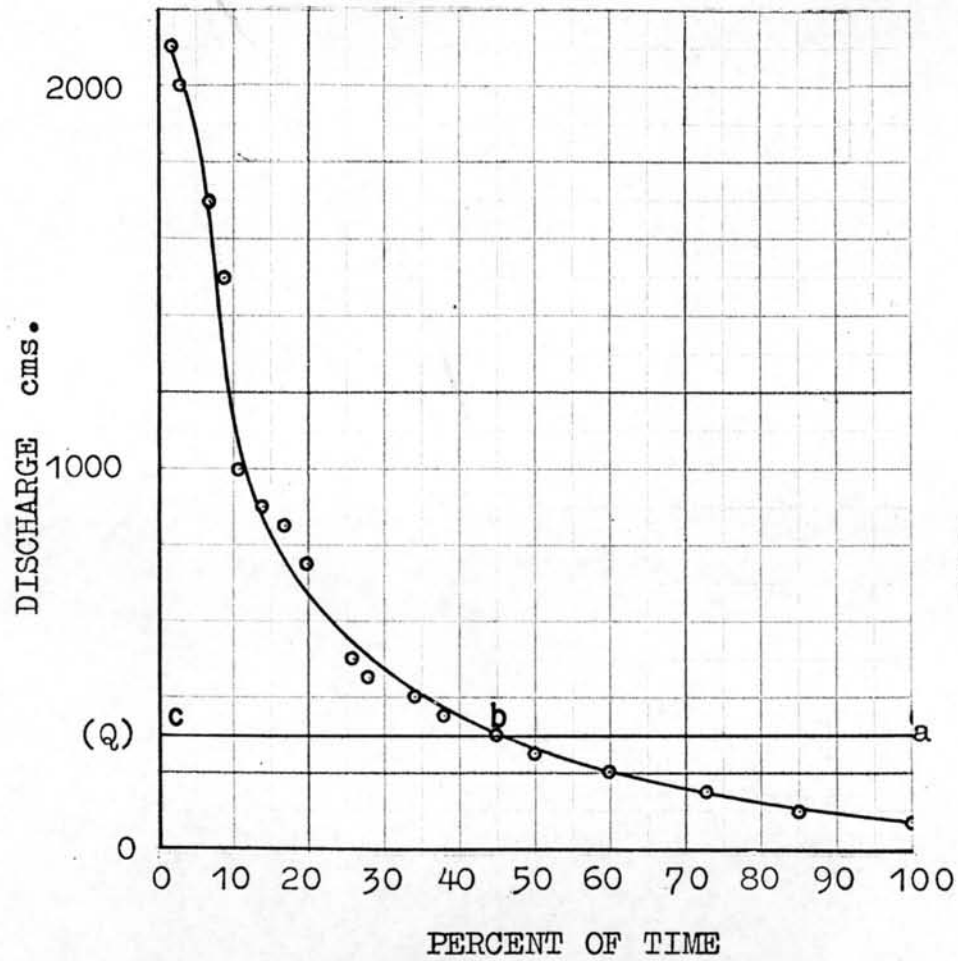

รูปที่ ๕-๒ แสดง RATING CURVE ของแม่น้ำเจ้าพระยา ที่วัดโพธิ์งาม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

๕.๒.๓. Flow Duration Curve เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณการไหล หรือระดับความลึกของน้ำ กับจำนวนวันในรอบหนึ่งปี กราฟนี้เขียนได้ จาก การอาศัยข้อมูลจาก Hydrograph Curve และ Stage Discharge Curve มารวมกัน โดยจะเห็นได้ว่า ถ้าลากเส้นตัดเส้นกราฟของ Hydrograph Curve ที่มีปริมาณการไหล ของน้ำค่าหนึ่ง ๆ จะทำให้เราทราบถึงจำนวนวันที่มีปริมาณการไหลของ น้ำมากกว่าหรือเท่ากับค่าที่กำหนดนี้ หากต่อไปหลาย ๆ ค่า น้ำค่าปริมาณการไหลของน้ำ นี้มา plot กราฟกับจำนวนวันที่หาได้ จะได้กราฟที่เรียกว่า Flow Duration - Curve ดังรูปที่ ๕ - ๓

จากกราฟนี้จะเห็นว่าถ้าลากเส้นตรงตัดเส้นกราฟของ Flow Duration - Curve ที่มีปริมาณการไหลของน้ำค่าหนึ่ง (Q) ส่วน ab จะแสดงถึงจำนวนวันที่น้ำ ในแม่น้ำที่ control - section มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอในการที่จะทำการ เดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้า แต่จะมีปริมาณน้ำเพียงพอในการเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเป็น ระยะเวลาเป็นวัน ซึ่งแสดงโดยช่วง bc

ประโยชน์ของ curve นี้ก็เพื่อจะกำหนดค่าปริมาณการไหลของน้ำ (Q) โดย ให้สอดคล้อง กับระยะเวลาที่จะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าออกมาได้ โดยให้เหมาะสม ที่สุด

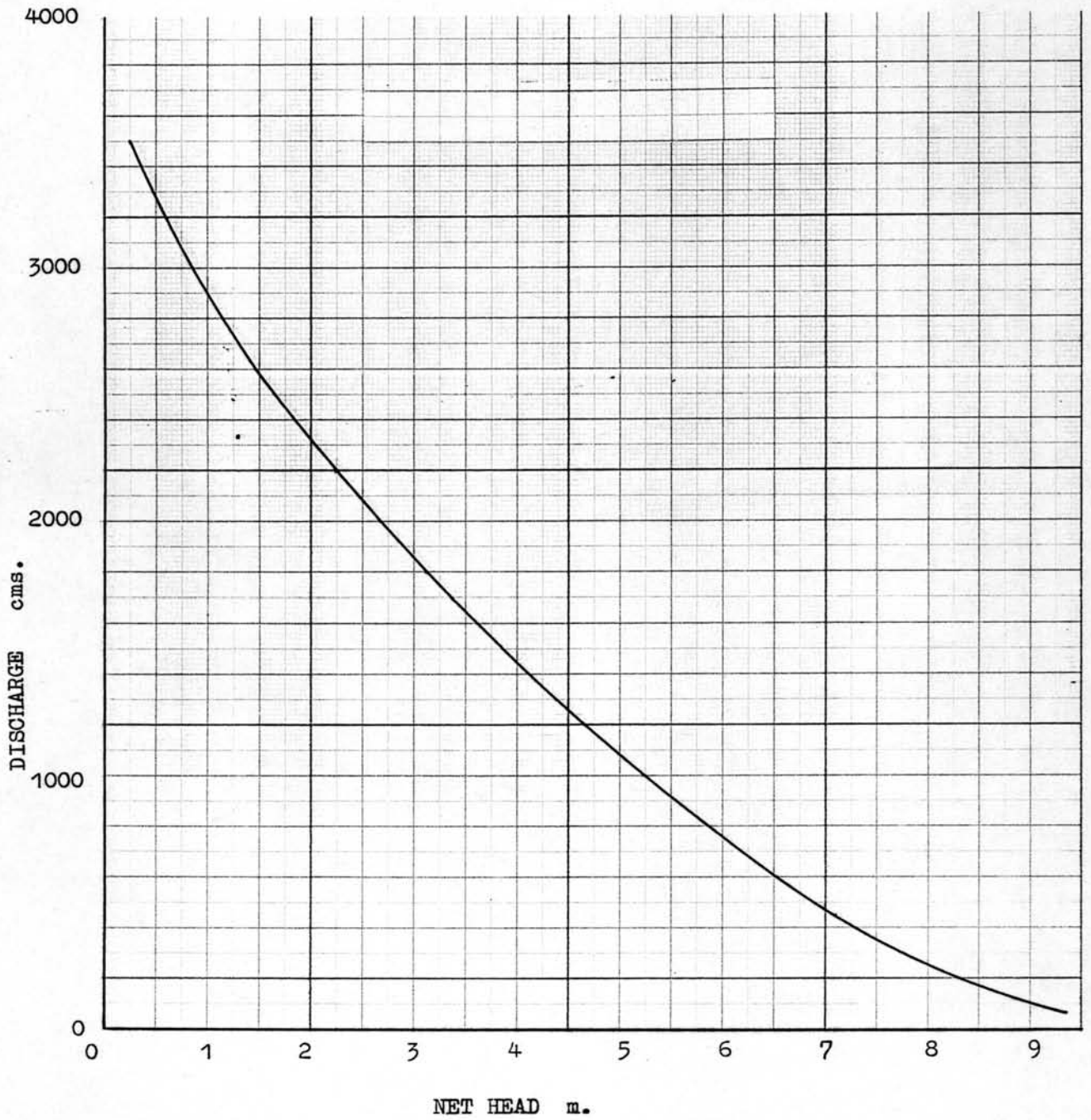

รูปที่ ๕-๓ แสดง FLOW DURATION CURVE ค่าเฉลี่ย ๒ปี (พ.ศ.๒๕๑๖-๒๕๒๑) ที่เขื่อนเจ้าพระยา

ตารางที่ ๕-ข แสดงปริมาณการไหลของน้ำ (ม^๓/วินาที), ปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์), จำนวนเปอร์เซ็นต์ของเวลา ของระยะเวลาเฉลี่ย ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๒๑) ที่เขื่อนเจ้าพระยา

ปริมาณการไหล ของน้ำ ม ^๓ /วินาที	ความต่างระดับของน้ำ หน้าเขื่อนกับท้ายเขื่อน ม.	ปริมาณไฟฟ้า กิโลวัตต์	จำนวนวันที่มีปริมาณการไหล ของน้ำเท่ากับหรือมากกว่า วัน	จำนวนเปอร์เซ็นต์ ของเวลา %
๓๘	๕.๒๐	๕,๒๓๘	๓๖๖	๑๐๐
๑๐๐	๕.๐๒	๖,๖๑๘	๓๑๑	๘๕
๑๕๐	๔.๖๕	๘,๕๘๓	๒๖๖	๗๓
๒๐๐	๔.๓๐	๑๒,๒๐๘	๒๒๐	๖๐
๒๕๐	๔.๐๐	๑๘,๗๑๐	๑๘๒	๕๐
๓๐๐	๓.๗๕	๒๗,๑๐๐	๑๖๖	๔๕
๓๕๐	๓.๕๐	๓๘,๓๐๗	๑๕๐	๓๘
๔๐๐	๓.๒๕	๕๑,๒๒๘	๑๒๕	๓๔
๔๕๐	๓.๐๘	๖๖,๘๖๖	๑๐๓	๒๘
๕๐๐	๒.๘๕	๘๕,๑๘๑	๘๖	๒๖
๕๕๐	๒.๖๐	๑๐๗,๐๘๗	๗๔	๒๐
๖๐๐	๒.๓๐	๑๓๖,๖๓๕	๖๔	๑๗
๖๕๐	๒.๐๕	๑๗๖,๗๓๘	๕๐	๑๔
๗๐๐๐	๑.๘๕	๒๒๘,๖๑๘	๓๘	๑๑
๗๕๐๐	๑.๖๕	๒๙๖,๘๗๕	๓๒	๙
๘๐๐๐	๑.๓๕	๓๘๑,๘๘๗	๒๗	๗
๘๕๐๐	๑.๒๗	๔๘๖,๒๓๖	๑๒	๓
๙๐๐๐	๑.๑๕	๖๑๗,๘๘๑	๖	๒
๙๕๐๒	๑.๐๕	๗๗๖,๐๒๓	๑	๐.๓

๕.๒.๘ Net Head Curve เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าของความแตกต่างระดับของระดับน้ำหน้าเขื่อนกับระดับน้ำท้ายเขื่อน กับปริมาณการไหลของน้ำกราฟนี้เขียนขึ้นได้จากกราฟที่ทราบค่า ปริมาณการไหลของน้ำค่าหนึ่ง เราสามารถหาค่าความลึกของน้ำท้ายเขื่อนได้ สำหรับระดับน้ำหน้าเขื่อนนั้น เป็นระดับที่เราจะรักษาไว้ให้คงที่ อยู่ที่ระดับ ๑๖.๐๐ เมตร ค่าความต่างระดับของน้ำนี้เมื่อนำมา plot กับปริมาณการไหลของน้ำจะได้ Net Head Curve ดังรูปที่ ๕-๘

รูปที่ ๕-๘ แสดง NET HEAD CURVE ที่สถานีเจ้าพระยา

๕.๒.๕. Power Curve เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างพลังงานของน้ำกับระยะเวลา ในรอบหนึ่งปีซึ่งสามารถสร้างกราฟนี้ได้ดังต่อไปนี้

โดยอาศัยกราฟที่ ๓ Flow Duration Curve ทำให้เราสามารถทราบข้อมูลปริมาณการไหลของน้ำที่ไหลผ่านเขื่อน โดยสัมพันธ์กับระยะเวลาด้วย

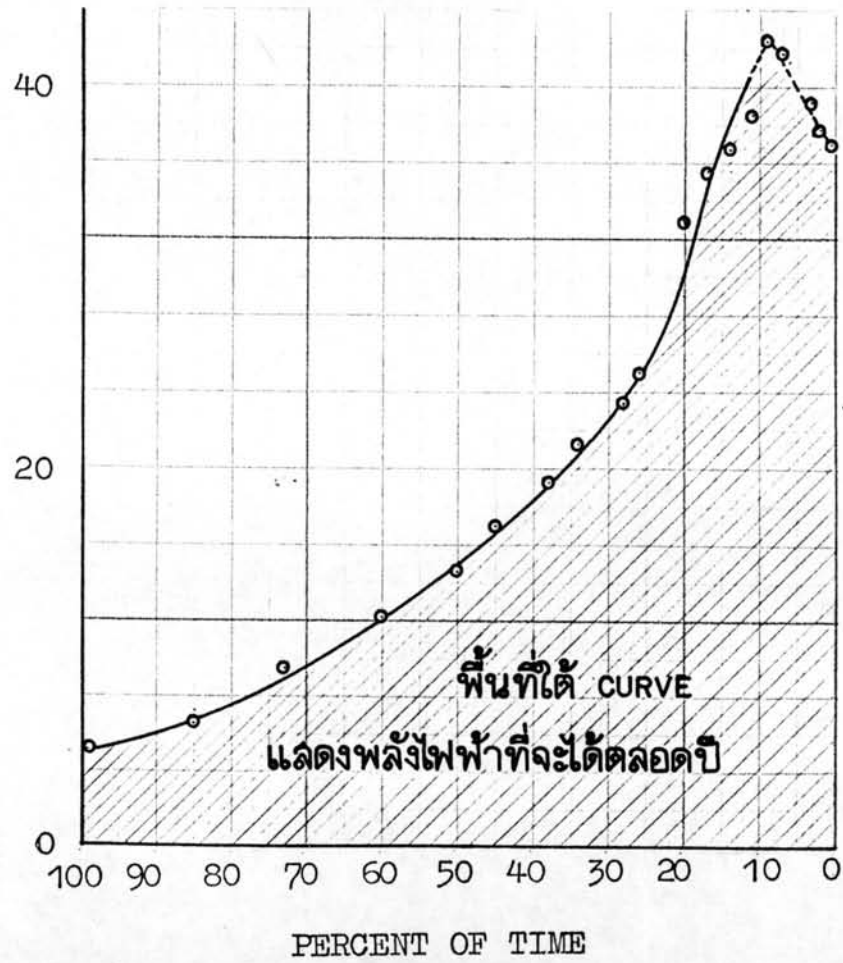
จากกราฟที่ ๕ - ๔ Net Head Curve เมื่อทราบค่าปริมาณการไหลของน้ำ จากกราฟที่ ๕ - ๓ นำค่าปริมาณการไหลของน้ำนี้มาหาค่าความต่างระดับของน้ำหน้าเขื่อนกับท้ายเขื่อน ในกราฟที่ ๕ - ๔ นำค่าปริมาณการไหลของน้ำ และค่าความต่างระดับของน้ำนี้ ไปแทนลงในสมการที่ ๑ หรือที่ ๒

$$\text{สมการ } P_{(\text{hp})} = \frac{Q \cdot H \cdot w \cdot e}{๕๕๐} \dots\dots\dots(๑)$$

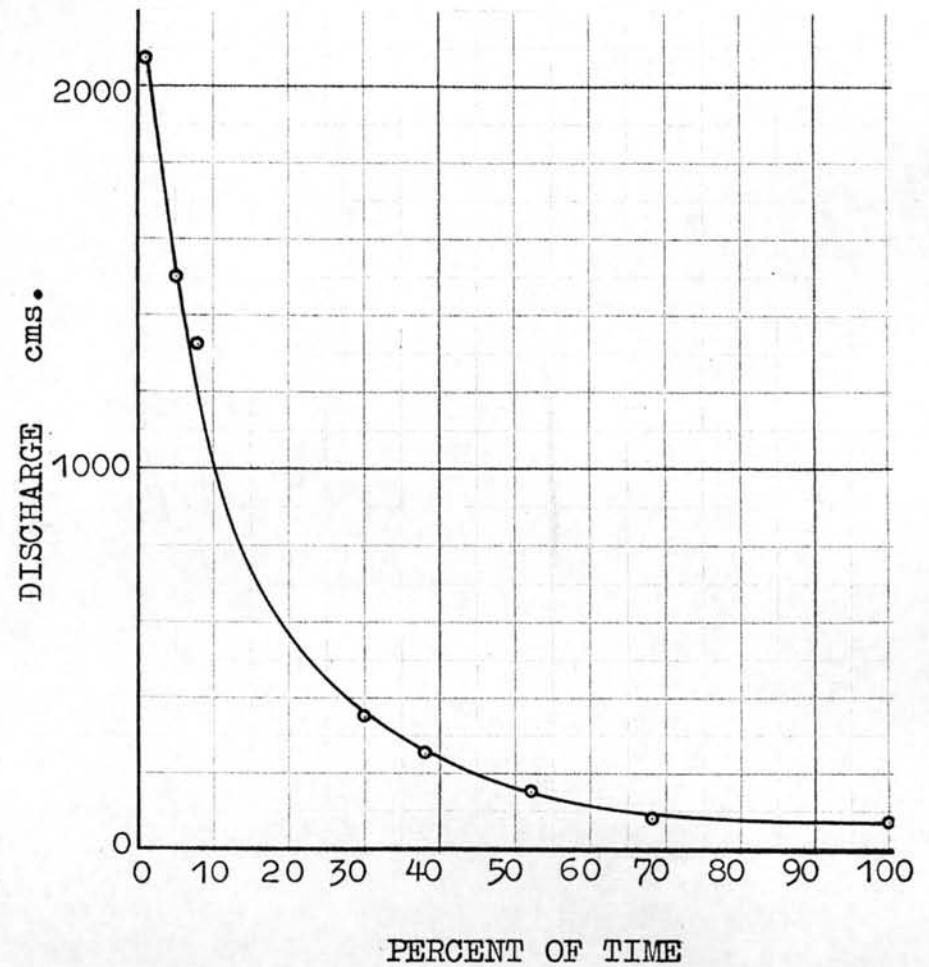
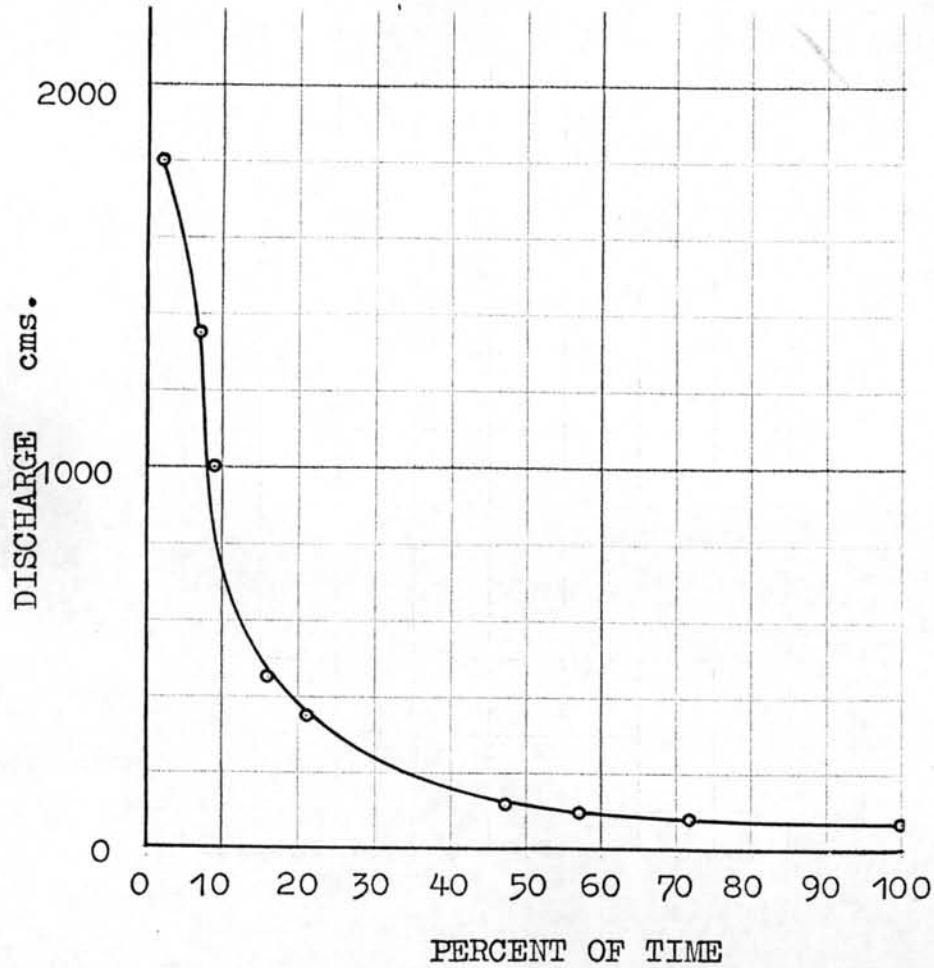
$$\text{หรือ } P_{(\text{kw})} = \frac{Q \cdot H \cdot w \cdot e}{๗๓๗} \dots\dots\dots(๒)$$

เราจะได้ออกค่าพลังงานของน้ำออกมา แสดงในหน่วยของ กำลังม้าและกิโลวัตต์ตามลำดับ นำค่าพลังงานของน้ำที่คำนวณได้นี้มา plot กับเวลา จะได้ออกกราฟที่เรียกว่า Power Curve ดังแสดงในรูปที่ ๕ - ๕

จากกราฟนี้จะทำให้เราทราบว่า พลังงานของน้ำที่จะเป็นไปได้อ ในรอบหนึ่งปีนั้นเป็นเท่าไร มีระยะเวลาในการผลิตได้ยาวนานเท่าไร

รูปที่ ๕-๕ แสดง POWER DURATION CURVE ค่าเฉลี่ย ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๑)
ที่เขื่อนเจ้าพระยา

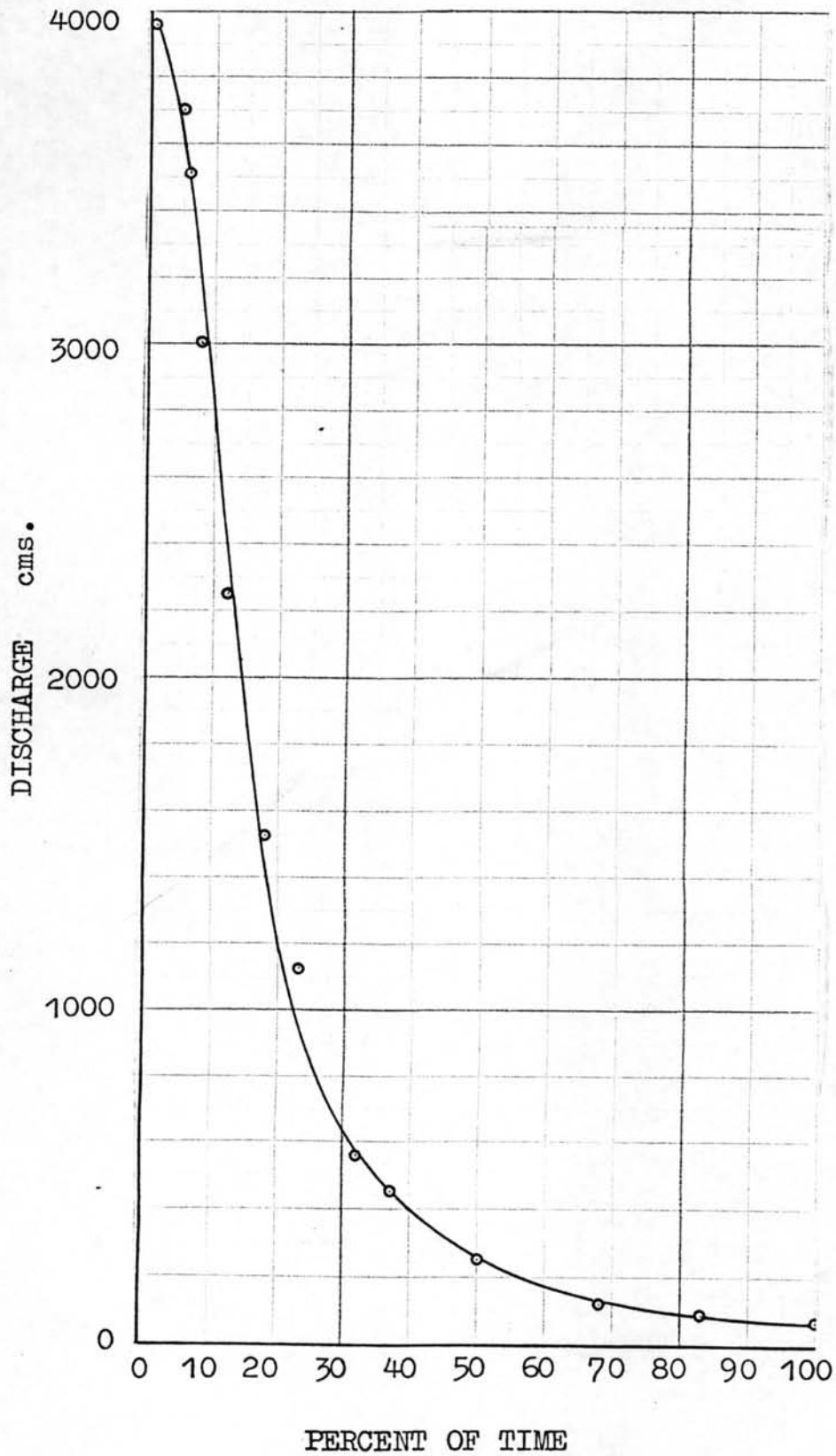

รูปที่ ๕-๖ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๑๖

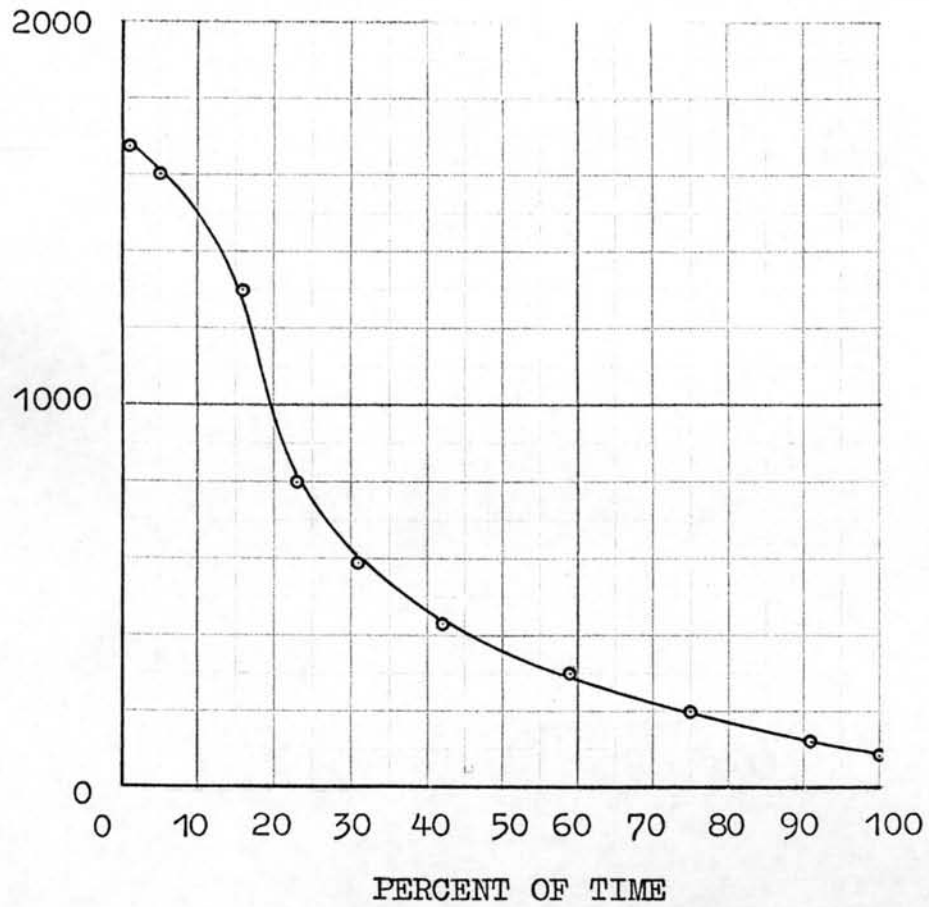
รูปที่ ๕-๗ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๑๗

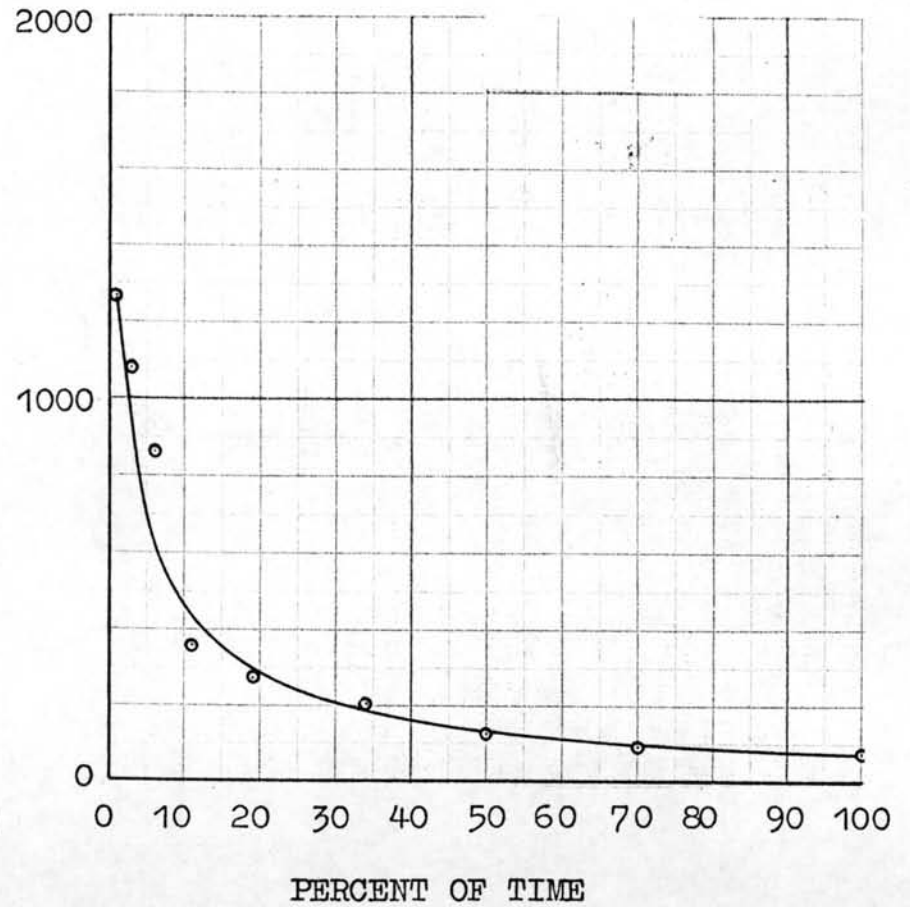
รูปที่ ๕-๔ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๑๔

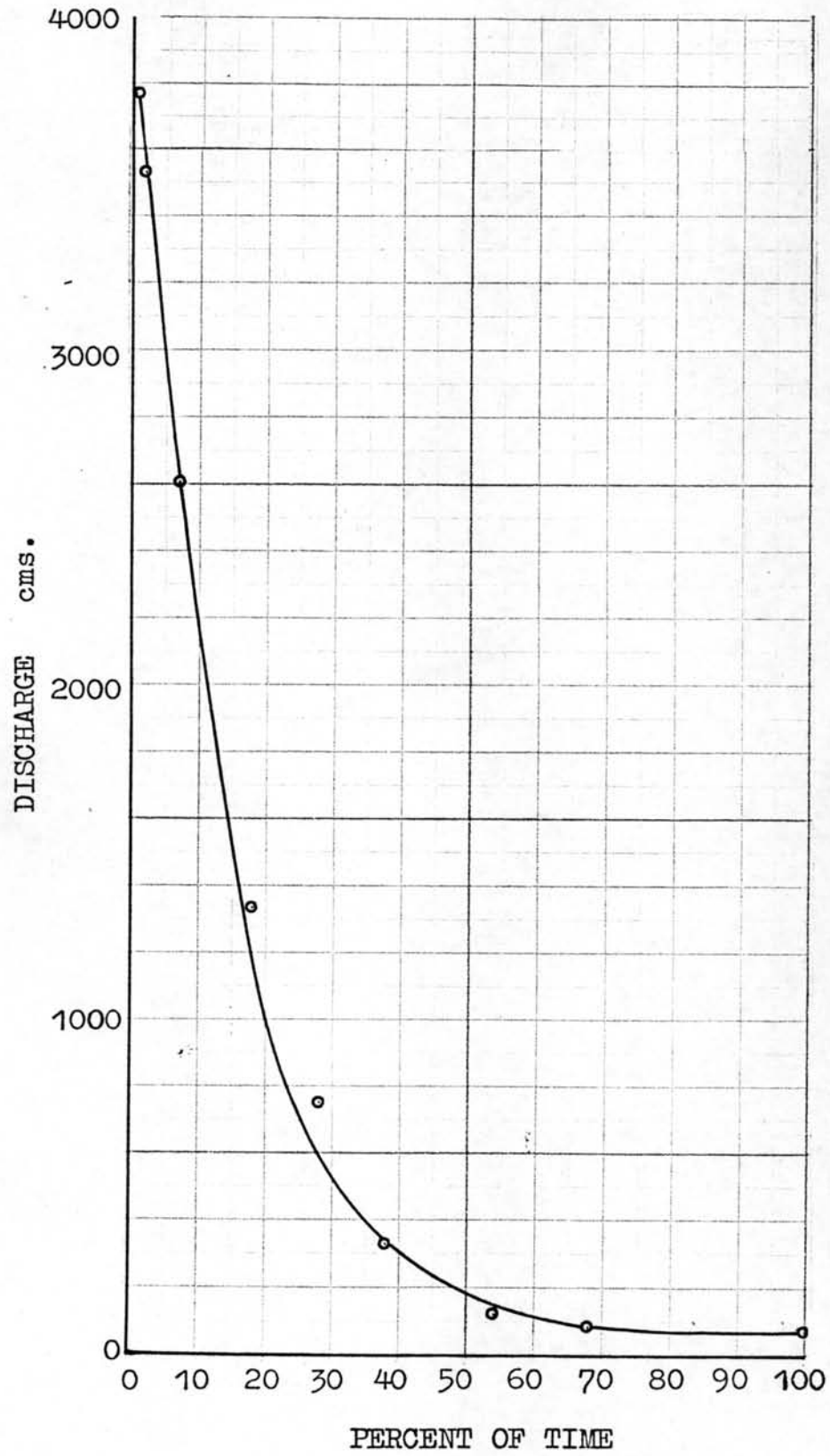
รูปที่ ๕-๕ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๑๕

รูปที่ ๕-๑๐ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๐

รูปที่ ๕-๑๑ แสดง FLOW DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๑

๕.๓ รายละเอียดและตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการที่จะพิจารณาถึงพลังงานไฟฟ้า ที่จะผลิตได้ในแต่ละปีเป็นอย่างไร มีระยะเวลาที่สามารถผลิตติดต่อกันยาวนานแค่ไหน ช่วงเดือนไหนที่ไม่สามารถผลิตได้ อาจจะต้องหาแหล่งผลิตอื่นมาทดแทน ในการวิเคราะห์นี้ เราอาจยึดถือหรือพิจารณาเอาจาก Flow Duration Curve ของแต่ละปีเป็นหลักจากตัวอย่างในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เราสามารถเขียน Flow Duration Curve ออกมาได้ จากสถิติปริมาณน้ำที่ไหลผ่านเขื่อน ในแต่ละวัน ดังรูปที่ ๕ - ๖ จากกราฟนี้จะทำให้ทราบว่า ที่ปริมาณน้ำค่าหนึ่ง จะมีเวลาที่น้ำนี้ไหลผ่านนานเท่าใด และยังคงจะบอกถึงระยะเวลาที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าออกได้ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้ระยะเวลาที่สามารถจะผลิตกระแสไฟฟ้าได้ก็ประมาณ ๑๔๖ วัน โดยยึดถือ Net Head ที่น้อยที่สุดประมาณ ๔.๐๐ เมตร ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั่นเอง

ตัวอย่างการคำนวณ เพื่อหาปริมาณไฟฟ้า

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ จาก Flow Duration Curve เมื่อเราพิจารณาต้องการระยะเวลา ในการผลิตกระแสไฟฟ้า ๒๑๑ วัน เราจะได้ปริมาณน้ำที่ไหลผ่านเขื่อน ๕๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

จาก Rating Curve ของเขื่อนเจ้าพระยา รูปที่ ๕ - ๒ เมื่อเราทราบค่าปริมาณน้ำที่ไหลผ่านเขื่อน เราสามารถที่จะหาค่าความลึกของน้ำได้เป็น ๗.๑๐ เมตร ในขณะที่ความลึกหน้าเขื่อนเฉลี่ยตลอดปีเป็น ๑๖.๑๔ ม. เพราะฉะนั้น Net Head จะเท่ากับ ๘.๐๔ ม.

จากการที่เราทราบปริมาณน้ำ และความต่างระดับของน้ำหน้าเขื่อนกับท้ายเขื่อน ทำให้สามารถประมาณปริมาณไฟฟ้าออกมาได้ จากสูตร

$$P_{(kw)} = \frac{Q \cdot H \cdot e}{99.2}$$

$$\begin{aligned}
 \text{ซึ่ง } Q &= ๘๕ \text{ cms. , } ๓๓๕๒ \text{ cfs.} \\
 H &= ๘.๐๘ \text{ m. , } ๒๘.๖๕ \text{ ft.} \\
 e &= ๗๕ \% \\
 P(\text{kw}) &= ๓๓๕๒ \times ๒๘.๖๕ \times \frac{๐.๗๕}{๑๑.๑๘} \text{ kw.} \\
 &= ๖,๓๑๗ \text{ kw.}
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณหลาย ๆ ค่า ของแต่ละปี ก็จะสามารถสร้างตารางและกราฟออกมาได้ทั้งตารางที่ ๕ - ๑ ถึง ๕ - ๖ และกราฟที่ ๕ - ๑๒ ถึง ๕ - ๑๗

จากตารางเหล่านี้เราสามารถคำนวณได้ว่า ในปีต่อ ๆ ไป ช้างหน้าเรา จะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็น base load ประมาณ ๕,๕๐๐ กิโลวัตต์ เป็นระยะเวลาประมาณ ๒๕๐ วัน และไม่สามารถผลิตได้ ในช่วงเดือน กันยายน , ตุลาคม , พฤศจิกายน เพราะปริมาณน้ำที่ปล่อยระบายผ่านเขื่อนมีมาก ดังนั้นระดับน้ำจะสูงทำให้ net head มีค่าต่ำมากไม่สามารถเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้

ตารางที่ ๕ - ๑ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๑๖

Dis. in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ยของทั้งปีหน้าเขื่อน m.	ระดับท้ายเขื่อน m.	Net Head m.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๖๕	๑๖.๑๕	๖.๘๐	๙.๓๕	๕,๕๖๕	๓๖๕	
๗๐	๑๖.๑๕	๖.๘๓	๙.๓๒	๕,๕๓๓	๓๕๘	
๘๕	๑๖.๑๕	๗.๑๐	๙.๐๕	๖,๓๑๗	๒๑๑	
๑๑๕	๑๖.๑๕	๗.๒๘	๘.๘๖	๗,๕๕๕	๑๗๑	
๑๓๐	๑๖.๑๕	๗.๓๘	๘.๗๖	๘,๓๓๗	๑๕๘	
๑๖๐	๑๖.๑๕	๗.๖๐	๘.๕๕	๑๐,๐๕๑	๑๕๒	
๒๒๕	๑๖.๑๕	๗.๙๕	๘.๒๐	๑๓,๕๕๕	๑๒๐	
๓๕๐	๑๖.๑๕	๘.๖๓	๗.๕๑	๑๕,๓๓๕	๗๗	
๕๕๐	๑๖.๑๕	๙.๐๕	๗.๐๙	๒๓,๕๖๕	๕๘	
๑๐๐๐	๑๖.๑๕	๑๐.๕๓	๕.๖๑	๓๘,๓๒๕	๓๕	
๑๓๕๐	๑๖.๑๕	๑๑.๘๑	๔.๓๓	๕๒,๐๐๕	๒๕	ไม่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้
๑๘๐๐	๑๖.๑๕	๑๓.๐๓	๓.๑๑		๕	เมื่อ net head
๑๙๐๐	๑๖.๑๕	๑๓.๒๕	๒.๘๙		๓	< ๕.๐๐ ม.

หมายเหตุ การที่ใช้ min. eff. head ไม่น้อยกว่า ๕.๐๐ เมตร ได้มาจากการศึกษา
มาแล้วของบริษัท Allis Chalmers Co. of Milwaukee
(ที่มา กรมชลประทาน, Report on Irrigation Drainage and
Communication Project of Chao Phya River Plain, 1949.)
หน้า ๗๑.

ตารางที่ ๕ - ๒ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๑๓

Dis. in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ยของทั้งปีหน้าเขื่อน m.	ระดับท้ายเขื่อน m.	Net Head m.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๓๐	๑๖.๑๑	๖.๘๓	๙.๒๘	๘,๓๕๓	๓๖๕	
๔๐	๑๖.๑๑	๖.๙๓	๙.๑๘	๕,๓๓๘	๒๘๓	
๑๕๐	๑๖.๑๑	๗.๕๘	๘.๕๓	๙,๘๕๖	๑๙๐	
๒๕๐	๑๖.๑๑	๘.๑๘	๗.๙๓	๑๘,๖๕๖	๑๘๐	
๓๕๐	๑๖.๑๑	๘.๖๓	๗.๔๘	๑๙,๒๕๘	๑๑๐	
๕๐๐	๑๖.๑๑	๙.๒๕	๖.๘๖	๒๕,๒๓๑	๙๙	
๖๐๐	๑๖.๑๑	๙.๖๒	๖.๔๙	๒๘,๖๘๘	๘๓	
๘๐๐	๑๖.๑๑	๑๐.๒๙	๕.๘๒	๓๘,๒๘๙	๗๑	
๑๐๐๐	๑๖.๑๑	๑๐.๙๓	๕.๑๘	๓๘,๑๐๘	๕๕	
๑๓๒๐	๑๖.๑๑	๑๑.๘๓	๔.๒๘	๔๑,๕๕๓	๓๐	ไม่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้
๑๕๐๐	๑๖.๑๑	๑๒.๓๐	๓.๘๑		๑๘	เมื่อ net head
๑๙๑๐	๑๖.๑๑	๑๓.๒๓	๒.๘๘		๗	
๒๐๑๕	๑๖.๑๑	๑๓.๕๐	๒.๖๑		๘	<๔.๐๐ ม.

ตารางที่ ๕ - ๓ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแส -
ไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๑๘

Dis.in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ย ของทั้งปีหน้าเขื่อน ม.	ระดับท้ายเขื่อน ม.	Net Head ม.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๓๒	๑๖.๐๘	๖.๘๘	๙.๒๑	๘,๘๓๓	๓๖๕	
๘๕	๑๖.๐๘	๖.๘๖	๙.๑๓	๕,๙๐๘	๓๐๘	
๑๒๐	๑๖.๐๘	๗.๓๒	๘.๗๖	๗,๗๘๑	๒๕๐	
๒๕๐	๑๖.๐๘	๘.๑๘	๗.๙๐	๑๘,๖๒๐	๑๘๓	
๓๕๐	๑๖.๐๘	๘.๘๘	๗.๖๐	๑๗,๘๘๘	๑๖๕	
๔๕๐	๑๖.๐๘	๙.๐๕	๗.๐๘	๒๓,๓๐๓	๑๓๖	
๕๖๐	๑๖.๐๘	๙.๘๗	๖.๖๒	๒๗,๒๗๐	๑๑๗	
๑๑๒๕	๑๖.๐๘	๑๑.๒๘	๘.๘๐	๓๘,๗๒๑	๘๓	
๑๕๒๕	๑๖.๐๘	๑๒.๘๓	๓.๖๖		๖๘	
๒๒๕๐	๑๖.๐๘	๑๘.๐๒	๒.๐๗		๔๘	
๓๐๐๐	๑๖.๐๘	๑๕.๒๘	๐.๘๐		๓๐	
๓๕๑๕	๑๖.๐๘	๑๕.๘๑	๐.๑๘		๒๑	

ไม่สามารถผลิต
กระแสไฟฟ้าได้
เมื่อ net head
< ๘.๐๐ ม.

ตารางที่ ๕ - ๘ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแส -
ไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๑๘

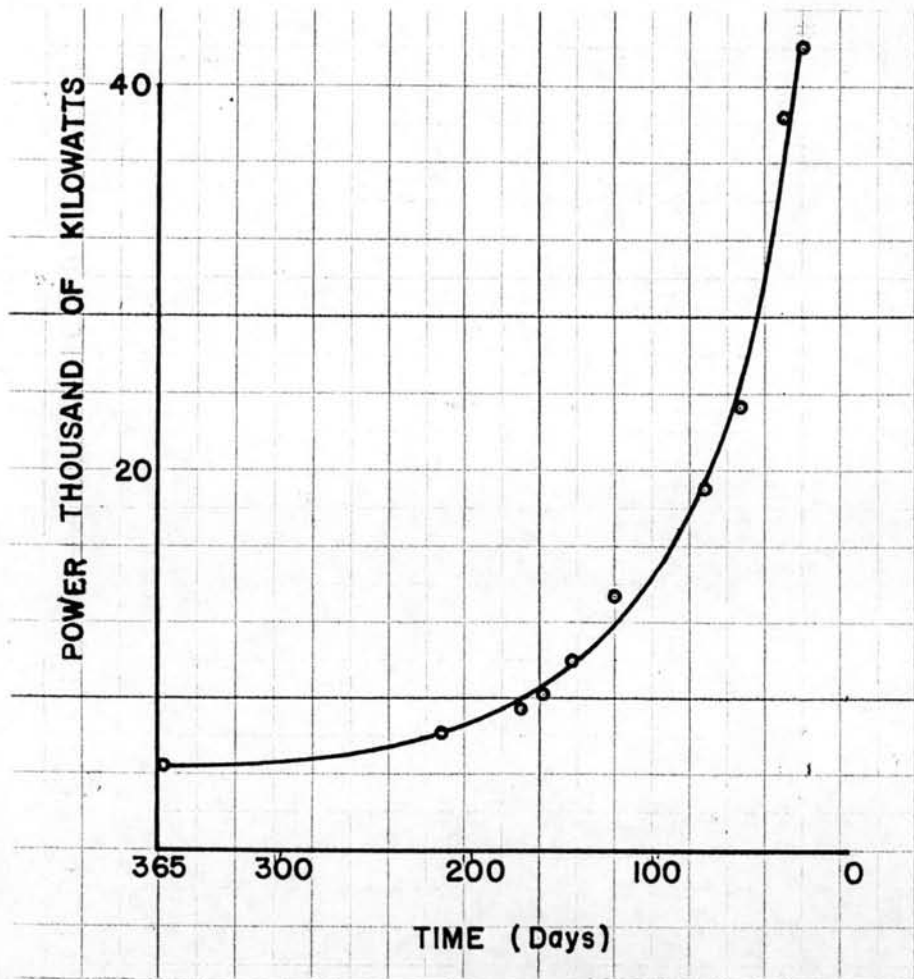
Dis. in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ย ของทั้งปีหน้าเดือน ม.	ระดับท้ายเขื่อน ม.	Net Head ม.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๘๓	๑๖.๒๘	๖.๘๘	๙.๓๑	๕,๖๘๔	๓๖๖	
๑๒๐	๑๖.๒๘	๗.๓๒	๘.๙๖	๗,๙๑๗	๓๓๔	
๒๐๐	๑๖.๒๘	๗.๘๕	๘.๔๔	๑๒,๔๑๖	๒๗๕	
๓๐๐	๑๖.๒๘	๘.๔๐	๗.๘๘	๑๗,๔๑๑	๒๑๕	
๔๓๐	๑๖.๒๘	๘.๙๖	๗.๓๒	๒๓,๑๕๓	๑๕๒	
๕๕๐	๑๖.๒๘	๙.๕๒	๖.๗๖	๒๙,๑๒๑	๑๑๖	
๘๐๐	๑๖.๒๘	๑๐.๒๘	๖.๐๐	๓๕,๓๐๘	๘๖	
๑๐๐๐	๑๖.๒๘	๑๐.๙๓	๕.๓๖	๓๙,๔๒๘	๗๖	
๑๒๐๐	๑๖.๒๘	๑๑.๕๑	๔.๗๘	๔๒,๑๙๓	๖๕	
๑๓๐๐	๑๖.๒๘	๑๑.๗๗	๔.๕๒	๔๓,๒๒๓	๕๘	
๑๕๐๐	๑๖.๒๘	๑๒.๓๐	๓.๙๙		๓๑	ไม่สามารถผลิต กระแสไฟฟ้าได้
๑๕๗๕	๑๖.๒๘	๑๒.๔๘	๓.๘๐		๒๑	เมื่อ net head
๑๖๐๐	๑๖.๒๘	๑๒.๕๕	๓.๗๔		๑๘	< ๔.๐๐ ม.
๑๖๗๕	๑๖.๒๘	๑๒.๗๓	๓.๕๖		๕	
๑๗๑๕	๑๖.๒๘	๑๒.๘๓	๓.๔๖		๒	

ตารางที่ ๕ - ๕ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแส -
ไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๒๐

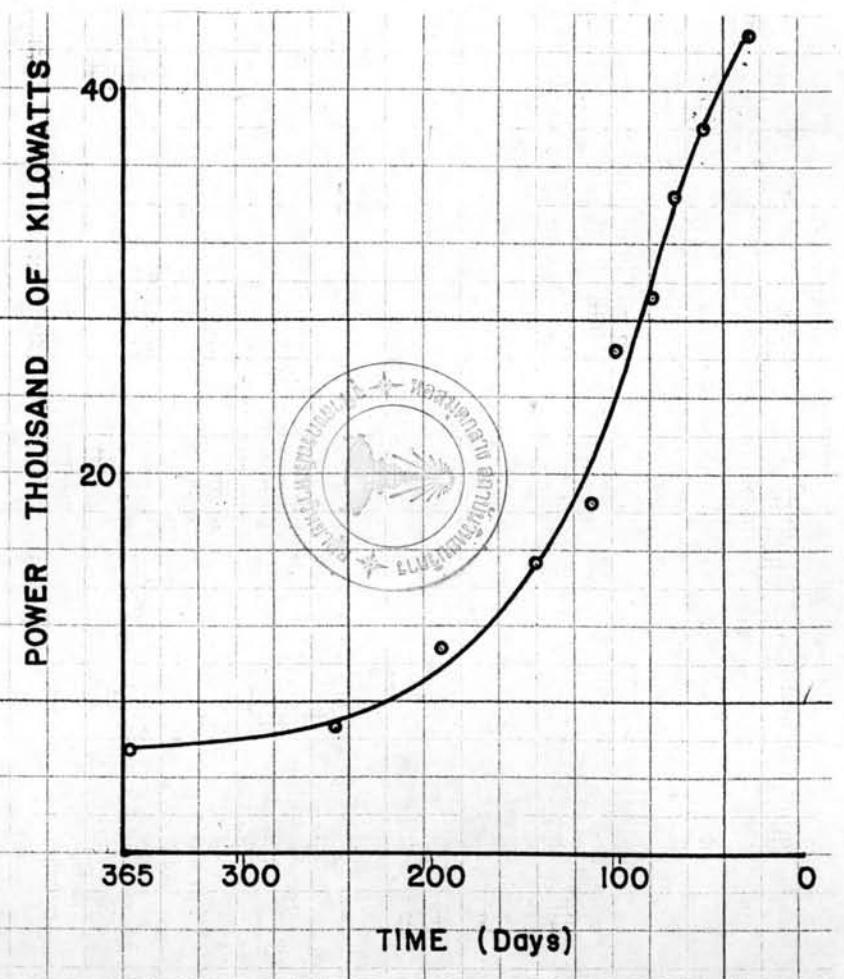
Dis. in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ย ของทั้งปีหน้าเขื่อน ม.	ระดับท้ายเขื่อน ม.	Net Head m.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๓๓	๑๖.๑๖	๖.๕๒	๙.๒๔	๕,๒๓๓	๓๖๕	
๔๕	๑๖.๑๖	๓.๑๐	๙.๐๖	๖,๓๓๑	๒๕๕	
๑๒๕	๑๖.๑๖	๓.๓๔	๘.๘๒	๘,๑๐๕	๑๘๒	
๑๔๐	๑๖.๑๖	๓.๕๖	๘.๓๐	๘,๕๕๕	๑๖๘	
๒๐๕	๑๖.๑๖	๓.๘๓	๘.๒๕	๑๒,๕๐๑	๑๒๓	
๒๓๕	๑๖.๑๖	๔.๒๒	๓.๕๐	๑๕,๕๘๐	๖๕	
๓๑๐	๑๖.๑๖	๔.๕๔	๓.๓๒	๑๓,๖๐๔	๕๕	
๓๖๐	๑๖.๑๖	๔.๖๕	๓.๕๕	๑๕,๘๓๔	๕๒	
๔๓๕	๑๖.๑๖	๔.๕๕	๓.๑๓	๒๒,๕๕๒	๓๑	
๕๒๐	๑๖.๑๖	๕.๓๒	๖.๘๔	๒๖,๑๖๓	๒๘	
๘๖๐	๑๖.๑๖	๑๐.๕๘	๕.๖๘	๓๕,๕๓๒	๒๒	
๑๐๘๐	๑๖.๑๖	๑๑.๑๖	๕.๐๐	๓๕,๓๒๒	๑๐	
๑๒๖๓	๑๖.๑๖	๑๑.๖๘	๔.๕๘	๔๑,๓๕๓	๔	ไม่สามารถผลิต กระแสไฟฟ้าได้
๑๓๒๐	๑๖.๑๖	๑๑.๘๓	๔.๓๓	๕๒,๐๕๓	๑	เมื่อ net head < ๔.๐๐ ม.

ตารางที่ ๕ - ๖ แสดงปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์) กับระยะเวลา (วัน) ที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ของปี พ.ศ. ๒๕๒๑

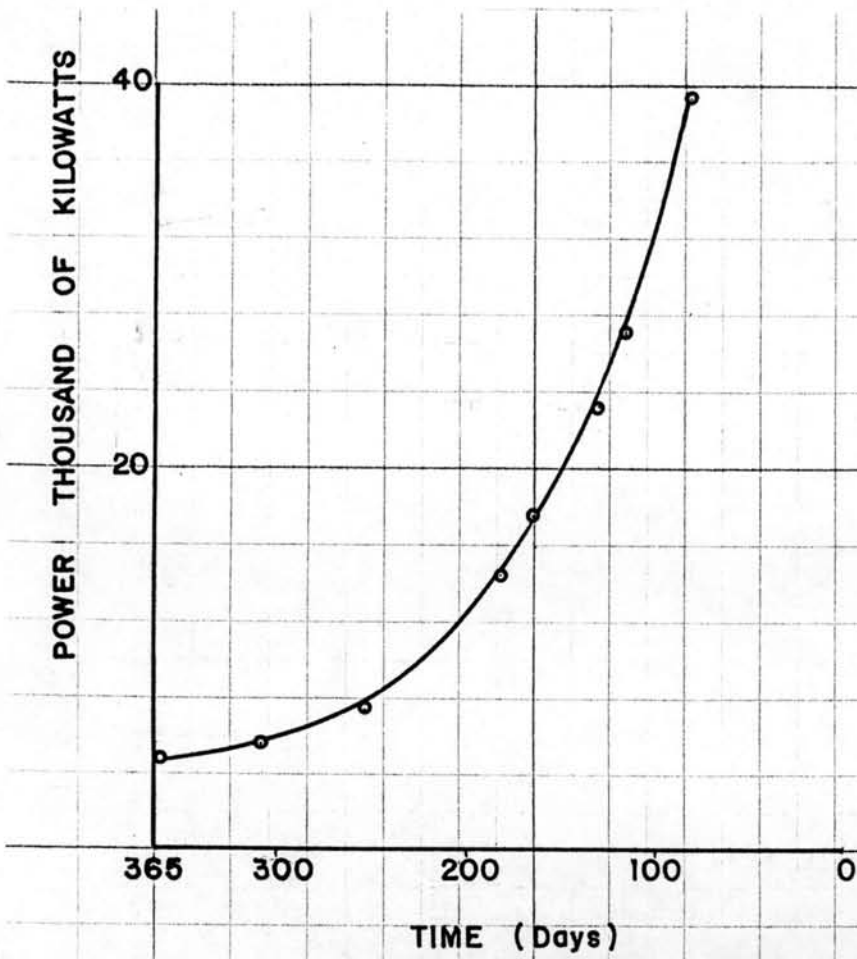
Dis. in cms.	ระดับเก็บกักเฉลี่ยของทั้งปีหน้าเขื่อน m.	ระดับท้ายเขื่อน m.	Net Head m.	Power kw.	Time days	หมายเหตุ
๗๒	๑๖.๐๘	๖.๘๘	๙.๒๐	๔,๘๗๒	๓๖๕	
๘๗	๑๖.๐๘	๗.๐๒	๙.๐๖	๕,๗๙๘	๒๘๗	
๑๒๐	๑๖.๐๘	๗.๓๐	๘.๗๘	๗,๗๕๐	๑๙๗	
๑๔๙	๑๖.๐๘	๗.๕๒	๘.๕๖	๙,๓๘๒	๑๖๙	
๒๐๐	๑๖.๐๘	๗.๘๕	๘.๒๓	๑๒,๑๐๗	๑๕๒	
๓๒๘	๑๖.๐๘	๘.๕๒	๗.๕๖	๑๘,๒๔๐	๑๓๘	
๕๕๙	๑๖.๐๘	๙.๘๗	๖.๖๑	๒๗,๑๘๐	๑๒๕	
๗๕๕	๑๖.๐๘	๑๐.๑๔	๕.๙๔	๓๒,๙๘๙	๑๐๓	
๑๓๓๙	๑๖.๐๘	๑๑.๖๑	๔.๔๗	๔๔,๐๒๗	๖๔	
๑๕๙๑	๑๖.๐๘	๑๒.๕๒	๓.๕๖		๔๔	ไม่สามารถผลิต
๒๖๐๐	๑๖.๐๘	๑๔.๖๙	๑.๓๙		๒๔	กระแสไฟฟ้าได้
๓๕๒๙	๑๖.๐๘	๑๕.๙๕	๐.๑๓		๖	เมื่อ nethead
					๑	< ๔.๐๐ ม.

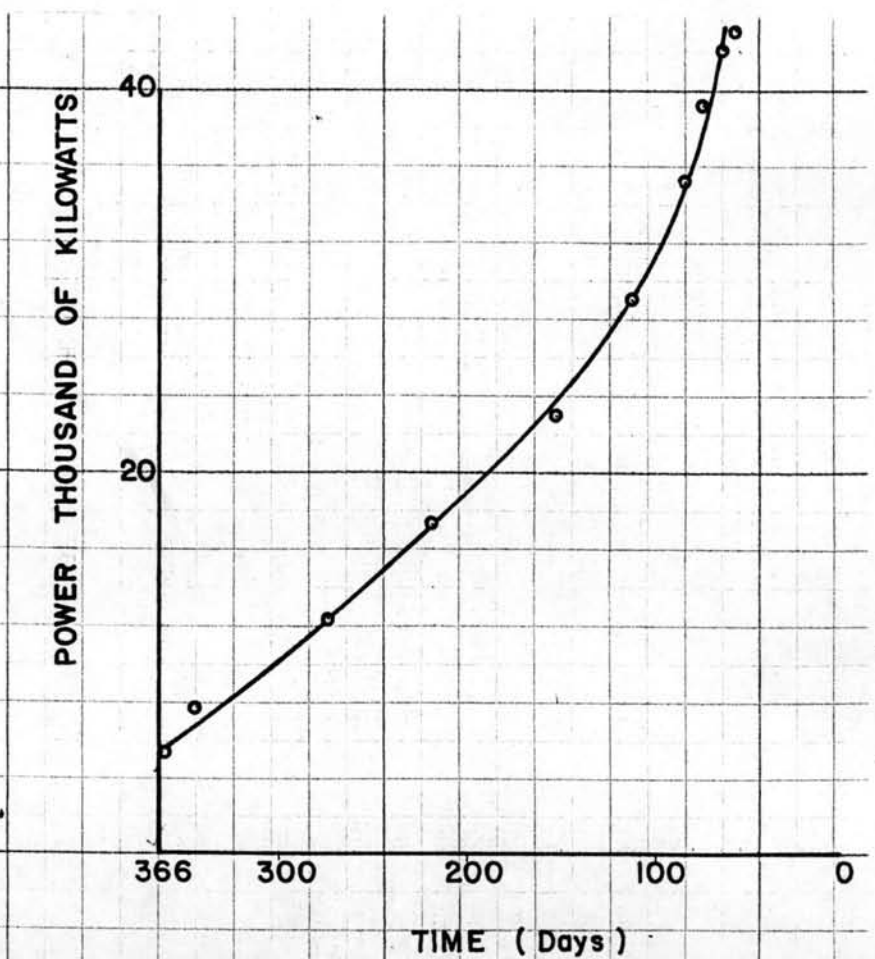
รูปที่ ๕-๑๒ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา
พ.ศ. ๒๕๑๖

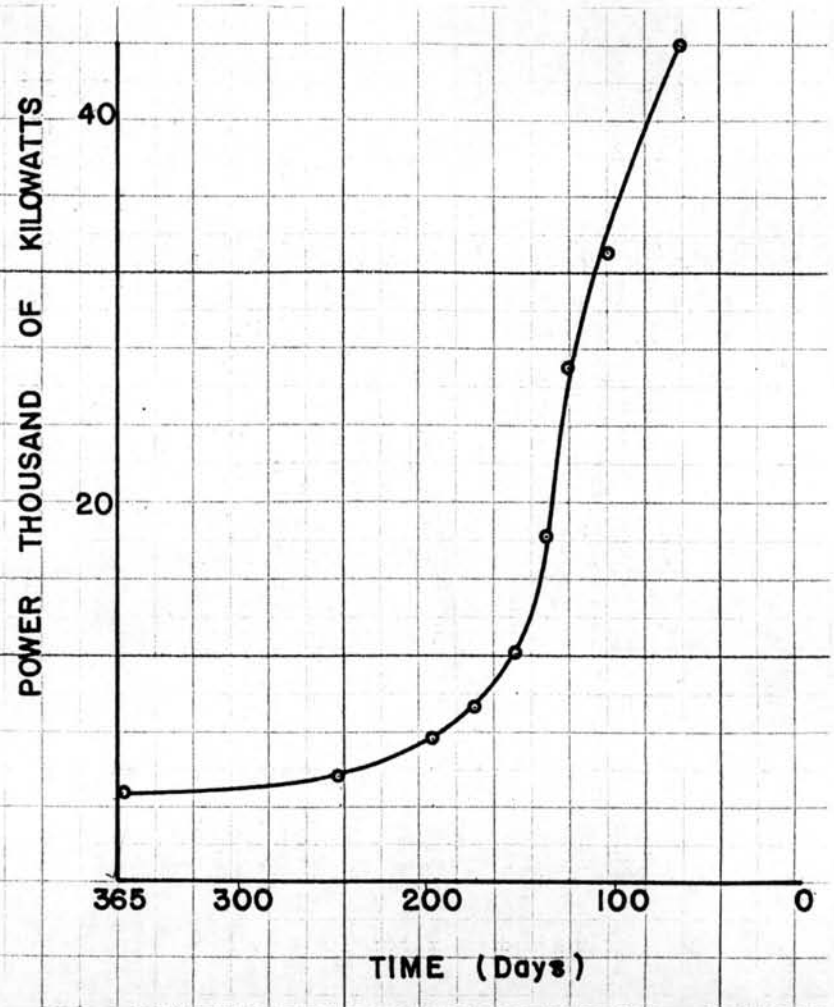
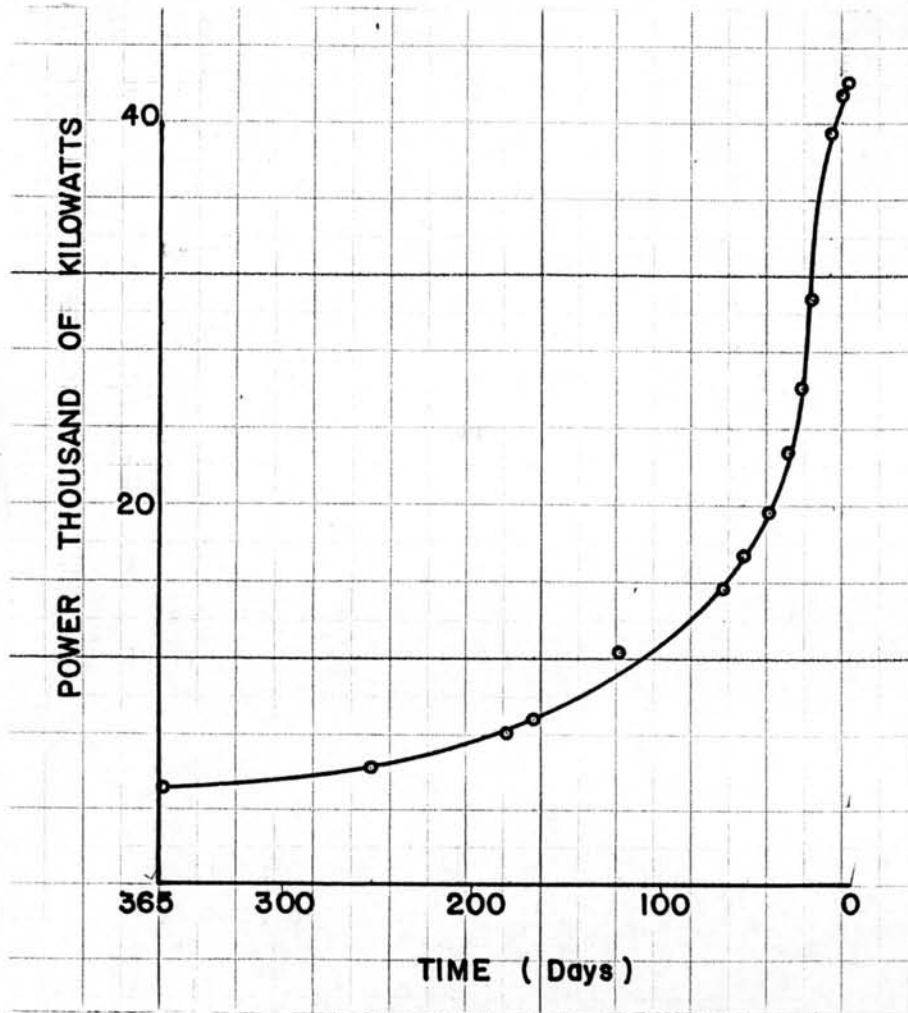
รูปที่ ๕-๑๓ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา
พ.ศ. ๒๕๑๗

รูปที่ ๕-๑๔ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา
พ.ศ. ๒๕๑๘

รูปที่ ๕-๑๕ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา
พ.ศ. ๒๕๑๘

รูปที่ ๕-๑๖ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๐

รูปที่ ๕-๑๗ แสดง POWER DURATION CURVE ที่เขื่อนเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๑